

Projektet får finansiering från Europeiska unionens Program för rättigheter, jämlikhet och medborgarskap

Den nationella konferensen för delegationerna för romska ärenden

Den nationella konferensen för delegationerna för romska ärenden 2016 hölls i Jyväskylä den 12–13 oktober. Temat var "Välfärd, hälsa och motion". För arrangemanget svarade regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland, den regionala delegationen för romska ärenden i Sydvästra Finland och den riksomfattande delegationen för romska ärenden. Konferensen ordnades som en del av projektet Från ord till handling, som stöds av Social- och hälsovårdsministeriet samt Europeiska unionens projekt Rights, Equality & Citizenship. Jyväskylä utsågs till värdstad med anledning av bland annat stadens förtjänstfulla arbete bland romer och inom kulturell mångfald.

Den årliga konferensen sammanför en vid krets av kommunala representanter, medlemmar i delegationerna för romska ärenden och i lokala romska arbetsgrupper samt aktörer i de romska organisationerna, som samlas för att diskutera olika metoder för att förbättra den romska befolkningens möjligheter till jämlik samhällelig delaktighet och deras ekonomiska, sociala och kulturella levnadsförhållanden. I år hade konferensen cirka 80 deltagare. Konferensordförande var Mikael Luukanen, överdirektör för regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland, och socialrådet Väinö Lindberg.

Öppning

Konferensordförande Mikael Luukanen önskade deltagarna välkomna och öppnade den nationella konferensen. Servicechef Ritva Anttonen fortsatte genom att framföra Jyväskylä stads hälsning och berättade om bakgrunden till det romska arbetet i staden. År 2003 bildades en romsk arbetsgrupp, som sökte finansiering för ett sysselsättningsprojekt från Europeiska socialfonden. Detta lade grunden till det mångsidiga romska arbetet i Jyväskylä, som hittills har bedrivits inom bland annat de sociala tjänsterna, förskoleundervisningen och sysselsättningen. Till de nyaste komplementen inom det romska arbetsfältet hör det arbete som bedrivits vid Mellersta Finlands kompetenscentrum samt äldreomsorgen. Anttonen presenterade flera exempel, såsom brobyggarmallen TuRom som tagits fram inom projektet Romanit työelämään och som syftar till att främja romernas möjligheter att få arbete, och projektet Rainer, som startade i fjol.

I sitt anförande fortsatte Mikael Luukanen att berätta om fjolårets utmaningar och förde fram i synnerhet sin oro över att attityderna blivit hårdare. Han anser dock att den kulturella mångfalden i Finland också gjort framsteg. Ett aktuellt tema som han tangerade var vård- och landskapsreformen, som också berör regionförvaltningsverken. Dessutom nämnde Luukanen att fjolåret också innebar ett jubileumsår i och med att delegationen för romska ärenden fyllde 60 år och Romano Missio 110 år. Också Finlands 100-årsjubileum kommer att föra med sig festligheter.

Socialrådet Väinö Lindberg framförde delegationen för romska ärendens hälsningar och kopplade konferensens tema till boende, sysselsättning, utbildning och socialpolitik. I sitt anförande tangerade han också den pågående lagstiftningsreformen, och han ansåg att det är viktigt att den romska befolkningens delaktighet tryggas i den nya landskapslagen. Han framhöll att det för både den riksomfattande delegationen för romska ärenden och de regionala delegationerna måste skapas en struktur som gör det möjligt att reagera också på krävande uppgifter. Lindberg menar att man ska vara konstruktivt kritisk och bära ansvar för det man åstadkommer genom projektfinansiering.

Projektet får finansiering från Europeiska unionens Program för rättigheter, jämlikhet och medborgarskap

SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSMINISTERIET

Om hur verkställigheten och uppföljningen av det politiska programmet för romer framskrider

Kari Ilmonen, direktör vid avdelningen för främjande av välfärd och hälsa vid Social- och hälsovårdsministeriet, höll ett föredrag om hur verkställigheten och uppföljningen av det politiska programmet för romer framskrider. År 2015 lämnade Finland Europeiska kommissionen en uppföljningsrapport om verkställigheten av det politiska programmet för romer. Enligt slutsatserna i Europeiska kommissionens meddelande om Finland ger uppföljningsrapporten en övergripande bild av situationen i Finland. En central fråga som ger anledning till oro och som Ilmonen lyfte fram var antiziganismen och diskrimineringen i Europa. En annan beaktansvärd sak som han tog upp var romska barns och ungdomars ställning samt jämställdheten mellan könen.

Ilmonen berättade också att ett nytt politiskt program för romer (Rompo 2) kommer att upprättas för åren 2018–2020. Såväl minister Rehula som statsminister Sipilä har meddelat att de stöder beredningen av det nya programmet. Programmet börjar beredas under 2017 som en del av uppföljningen av projektet Från ord till handling och genom separat beredning samma år. I sitt inlägg framhävde Ilmonen dessutom vikten av att ta hänsyn till de romska frågorna i den nya landskapslagen. I samband med den nya landskapslagen kommer de regionala delegationernas uppgifter att överföras på landskapen, och målet är att tillsätta delegationer i Nylands, Egentliga Finlands, Norra Österbottens, Södra Savolax och Mellersta Finlands landskap. Han tog även upp kompetenscentrumet inom det sociala området för romska ärenden (ROSKE), som har planerats i samband med Mellersta Finlands kompetenscentrum och som är avsett att bilda en samlad forskningsenhet som ska betjäna hela landet. Dessutom tillsätts en ny delegation för romska ärenden 2017.

Projektet Från ord till handling

På konferensen berättade Anneli Weiste-Paakkanen, ställföreträdande generalsekreterare för delegationen för romska ärenden, om det nyligen inledda projektet Från ord till handling. Det ett år långa projektet finansieras av Social- och hälsovårdsministeriet samt EU-programmet Rights, Equality & Citizenship. Projektets mål är att stärka de lokala nätverken inom det romska arbetet, introducera frågor på det lokala planet och främja den romska befolkningens delaktighet. En central fråga inom projektet är även jämställdheten mellan könen och hur denna kan integreras i de sociala reglerna. Syftet är att utnyttja de befintliga nätverken och stärka deras aktivitet. Delegationen för romska ärenden är styrgrupp för projektet.

Under projektet ordnas regionala seminarier och evenemang för romska kvinnor, och rapporter om dessa utarbetas. I nyhetsbrev ges information om hur projektet framskrider. När det nya politiska programmet för romer utarbetas kommer man att ordna regionala samråd och separata samråd för kvinnor respektive män. Weiste-Paakkanen betonade Finlands ställning som ett föregångarland med goda exempel på bland annat organisationsarbete och arbetet för att främja romernas delaktighet. Avsikten är att sprida den goda praxisen till andra länder. Konferensdeltagarna önskade att man inom ramen för projektet tydligt rapporterar om hur många deltagare verksamheten har nått och att också deltagandets art beaktas i rapporteringen.

Projektet får finansiering från Europeiska unionens Program för rättigheter, jämlikhet och medborgarskap

SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSMINISTERIET

De romska projekten i Jyväskylä

Projektet ”Romanit liikkeelle”

Servicechef Kirsi Pelo-Arkko och instruktör Tenho Roth höll en föreläsning om projektet Romanit liikkeelle i Jyväskylä som fokuserade på att ordna motionsaktiviteter med låg tröskel, aktivera kommuninvånarna att röra på sig på sitt eget sätt och göra motion till en del av vardagen. Avsikten var att sänka tröskeln för att delta och fungera inom ramen för de befintliga tjänsterna och att främja romernas hälsa och integration. Projektet, som startades av de sociala tjänsterna, fick utvecklingsbidrag från Undervisnings- och kulturministeriet för åren 2012–2014. Den romska befolkningen engagerades redan i planeringen av projektet.

De som ställde upp och som var intresserade (ca 100) medverkade i initialmätningar, varefter de som deltog i motionstjänsterna delades in i nio olika åldersgrupper för kvinnor och män separat. För varje grupp utsågs en ansvarsperson, som hade en mycket viktig roll när det gällde att kontakta och uppmuntra deltagarna. Deltagarna fick handledning i gruppmotion och varje grupp tilldelades egna pass i den veckovisa motionskalendern. I planeringen beaktades kultursensitiviteten bland annat genom att olika åldersgrupper och dam- respektive herrgrupperna motionerade på olika tider och platser. De slutliga deltagarna (63) fick gruppmotionskort och uppmuntrades dessutom till att motionera på egen hand. Under projektet ordnades också ett två dagars läger.

Projektet möjliggjorde mångahanda motionsformer, och deltagarna fick pröva på olika grenar och tilldelades resurser för motionsredskap. Projektet nådde flera personer som aldrig någonsin hade motionerat, och för många blev motionen efteråt en bestående del av livsstilen. Både Pelo-Arkko och Roth framhävde deltagarnas positiva och energiska attityd. Kulturkunskap, nära samarbete och integrering av målgruppen i planeringsprocessen ansågs viktiga. Under projektet beaktades samtliga åldersgrupper. Roth tyckte att det var synnerligen lyckat att man under verksamheten nådde ungdomar som riskerar att marginaliseras och att man fick en bra kontaktyta till dem. Projektet lyckades synliggöra idrottens nytta för romerna och göra deltagarna uppmärksamma på hälsa, motion och kost. Pelo-Arkko betonade vikten av att framöver aktivera i synnerhet barnfamiljer och unga.

Föreningen Jyväskylän Romaninuoret ry

Tenho Roth berättade också om föreningen Jyväskylän Romaninuoret ry:s (JyväRomas) verksamhet. I Jyväskylä uppmärksammades det stora antalet romska ungdomar och behovet av aktiviteter för dem redan i början av 2000-talet. År 2003 tillsattes en romsk arbetsgrupp, där tjänstemän och romer tillsammans planerade verksamheten. Själva föreningen JyväRoma stiftades med utgångspunkt i olika projekt 2006. Föreningens verksamhet fokuserar på att förbättra livskvaliteten för romska unga, stöda den romska kulturen och den finsk-romska identiteten samt förbättra romernas samhällsliga ställning. För de unga ordnar föreningen bland annat personlig vägledning, spelkvällar och motionsaktiviteter. Den ordnar också utbildningar och informationsträffar för föräldrar och genomför projekt. Projektet Siltana huomiseen (En bro till morgondagen) har stött sysselsättningen bland unga med gott resultat, medan projektet Valoa huomiseen (En ljusare morgondag) har fokuserat på romska ungdomar som behöver särskilt stöd. För närvarande deltar cirka 80 romska ungdomar i föreningens verksamhet. Verksamheten har varit aktiv ända sedan föreningens tillkomst, och föreningen är en pålitlig partner i aktörsnätverket.

Projektet får finansiering från Europeiska unionens Program för rättigheter, jämlikhet och medborgarskap

SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSMINISTERIET

Samarbete bedrivs med bland annat ungdomsaktörer, skolor, romska organisationer samt arbets- och näringsstjänsterna. Roth anser att stödet från Jyväskylä stad är viktigt för föreningens verksamhet.

Projektet ”Rainer”

Lektor Taja Kiiskilä och projektarbetare Kirsi Florin berättade om det pågående projektet Rainer (2015–2018). Projektet har fått finansiering via Europeiska unionens socialfond och NTM-centralen i Mellersta Finland. Projektet administreras av Jyväskylä stad, och delgenomförare är Jyväskylä yrkeshögskola och Mellersta Finlands kompetenscentrum inom det sociala området. Projektet bedrivs i hela Mellersta Finland och har i syfte att främja utbildning bland romer, hjälpa till med yrkesval och sökande av arbete samt att stöda framgång i arbetet. Inom ramen för projektet söks övergripande vägar ända fram till arbetslivet. Målgruppen utgörs av romer över 15 år och deras familjer samt personalen inom den kommunala vården och omsorgen samt de kommunala läroanstalterna.

I tidigare projekt har familjerna inte beaktats helhetsinriktat; därför har man inom Rainer velat satsa på detta. Utöver familjearbete ordnar projektet gruppverksamhet, och uttryckligen kombinationen av familjearbete och gruppverksamhet har ansetts särskilt lyckad. De ungas åsikter om gruppverksamheten har varit positiva och deltagandeprocenten hög.

Projektet stöder de unga också efter att de fått en studieplats. Erfarenheten visar att de praktiska frågorna nog ordnar sig när det gäller de romska ungdomarna, men teoriundervisningen kan ge upphov till utmaningar. Projektet avser att ge stöd i dessa svåra situationer bland annat genom att tillhandahålla stödundervisning inom den teoretiska undervisningen. Också undervisningen i romani fördes på tal. En utmaning är att språkstudierna i detta nu ordnas efter skoldagen. Det innebär att skoldagarna blir längre, vilket gör det svårare för barnen och de unga att engagera sig i undervisningen.

Publiken var intresserad av hur kontakterna med andra aktörer har knutits och vilket mottagande man har fått. Florin berättade att man ordnat utbildning för olika aktörer och att man besökt bland annat Navigatorn tillsammans med de unga. Mottagandet har varit bra, vilket delvis beror på de tidigare långa samarbetsrelationerna med aktörerna på fältet.

Det romska arbetet i äldreomsorgen

I sitt anförande presenterade närvårdare Riitta Roth sitt arbete inom äldreomsorgen i Jyväskylä stad. Vid lanseringen av arbetsmodellen kartlades individernas situation, och utifrån detta planerades hur individerna kunde stödjas i vardagen. Roths samtliga klienter har romsk bakgrund, och hon sade sig ha nått ett gott förtroendeförhållande till dem. I arbetet ger hon vägledning och service, lyssnar, går ut med klienterna och sköter hemvårdsuppgifter. Roth samarbetar också med en socialarbetare och kartlägger klienternas behov av stöd. I arbetet biträds Roth dessutom av en mansperson i det fall att hon av kulturella skäl inte kan besöka en manlig klient hemma. Dessutom föreläser Roth för olika aktörer och sprider kunskap om den romska kulturen inom vården och omsorgen. Hon hoppas att en motsvarande verksamhetsmodell ska lanseras på bredare front.

Projektet får finansiering från Europeiska unionens Program för rättigheter, jämlikhet och medborgarskap

SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSMINISTERIET

Teman i anslutning till välfärd, hälsa och motion

Institutet för hälsa och välfärds inlägg

Noora Ristiluoma, forskare vid Institutet för hälsa och välfärd, berättade om hälsofrämjande, kost och motion samt den nationella undersökningen om romernas välfärd, Roosa, som genomförs som en del av projektet Nevo tiija. Undersökningen genomförs och övervakas av Institutet för hälsa och välfärd.

Ristiluoma inledde sitt anförande genom att berätta om hälsofrämjandets historia och mångfald. Ristiluoma betonade att individen själv påverkar sin hälsa centralt. De egna valen har stor betydelse, och därför behövs kunskap som grund för olika alternativ. Därutöver påverkas hälsan av exempelvis arvsanlagen, familjen, omgivningen, kulturen, miljön och olika rekommendationer. Ristiluoma berättade dessutom närmare om hur kost och motion inverkar på hälsan och om de nuvarande kost- och motionsrekommendationerna. Den nationella undersökningen om romernas välfärd är en undersökning som genomförs i samband med Institutet för hälsa och välfärds andra projekt med målet att samla in aktuell information om den romska befolkningens välfärd, hälsa, funktions- och arbetsförmåga samt anlita tjänster. Undersökningsprojektet finansieras av Europeiska socialfonden. Målet är att utifrån de insamlade undersökningsuppgifterna främja den romska befolkningens välfärd. Undersökningen stöder uppföljningen och vidareutvecklingen av det politiska programmet för romer. Resultaten kan utnyttjas också i vård- och omsorgspersonalens arbete. Avsikten är att våren 2017 och våren 2018 samla in undersökningsmaterial på nationellt utvalda orter. Materialet samlas in av par bestående av en forskningsskötare och en forskningsassistent, och deltagarna rekryteras på frivillig basis. Ambitionen är att få med sammanlagt tusen intervjuobjekt i undersökningen. Kartläggningen följer samma mönster som tidigare motsvarande undersökningar, och materialet samlas in genom intervjuer och hälsoundersökningar. Intervjuobjekten får svara på flera frågor om olika delområden inom välfärd. Dessutom mäts deltagarnas blodtryck och midjeomfång samt testas funktionsförmågan.

Välfärdsundersökningen väckte mycket diskussion under konferensen. Publiken ställde frågor om hur den romska befolkningen deltar i genomförandet av undersökningen. Från Institutet för hälsa och välfärds sida svarade man att romer engagerats redan i pilotfasen och att undersökningen kommer att övervakas av en styrgrupp som består av romer och som dessutom är med om att analysera resultaten. I kommentarerna ifrågasattes varför det behövs en undersökning som fokuserar på enbart romernas välfärd. Institutet för hälsa och välfärd konstaterade att fokuserad information behövs som stöd för vidareutvecklingen av den romska politiken och åtgärderna inom denna. Oberoende forskningsdata är mindre farliga än påståenden som inte har någon grund i forskningen. Också bland publiken framfördes kommentarer där man ansåg att undersökningen kan inverka positivt på den romska befolkningens välfärd och hälsa. I kommentarerna uttrycktes också en tvekan om huruvida ett material bestående av tusen individer är tillräckligt omfattande och om det att deltagarrekruteringen bygger på frivillighet medför en snedvridning av materialet i en eller annan riktning.

En viktig aspekt som fördes fram var att den etiska diskussionen bakom undersökningen borde föras fram öppet och den jämlikhetspolitiska debatten beaktas i undersökningsprocessen. Tillsammans kom man fram till att det är viktigt att debatten om undersökningsprojektet fortsätter och att Institutet för hälsa och välfärd underrättas om den romska befolkningens oro.

Projektet får finansiering från Europeiska unionens Program för rättigheter, jämlikhet och medborgarskap

Motion för hjärnan

Överläkare Marja-Liisa Kinnunens föredrag handlade om hur kognitiva faktorer påverkar rörelseförmågan. God funktionsförmåga kräver tillräcklig rörelseförmåga, och med åldrandet accentueras de kognitiva resursernas betydelse när det gäller att upprätthålla rörelseförmågan. Kinnunen betonade att den kognitiva förmågan kan påverkas och att intellektuella övningar, fantasiövningar och kombinationsövningar är viktiga vid sidan av motion. Psykiska övningar kompenserar åldersrelaterade förändringar i hjärnan. Kinnunen framhöll att även om dessa övningar är viktiga redan när man är ung är det aldrig för sent att börja. Psykiska övningar kan göras i både rehabiliterande och förebyggande syfte. Fysiken påverkas av motionsvanorna, hobbyerna och livssituationen. Kinnunen betonade dock att människan är skapad för att röra på sig och att var och en kan hitta ett lämpligt alternativ bland de olika motionsformerna.

Välbefinnande genom musik

Mertsi Lindgren, länskonstnär vid Centret för konstfrämjande, arbetar med kulturell mångfald och berättade om hur musiken påverkar människans välbefinnande. I sitt arbete startar och administrerar Lindgren diverse projekt tillsammans med genomförarna. I år var han med och organiserade evenemang i bland annat Rovaniemi och Åbo. Man har forskat mycket i hur musiken påverkar välbefinnandet. Musiken bidrar bland annat till bättre humör, lindrad stress, piggare eller lugnare sinne, bättre koncentrationsförmåga och starkare sociala band. Undersökningar visar att musiken alltid påverkar lyssnaren och att verkningarna framträder i en stor del av hjärnan. Vanligen är det känslorna som påverkas. Det har också bevisats att favoritmusiken har en mångsidig effekt på hälsan, till exempel i samband med stroke och minnessjukdomar. Musiken lindrar dessutom smärta, ångest, depression och ensamhet. Lindgren både inledde och avslutade sitt anförande med musik.

Utbildningsstyrelsens inlägg

Satu Blomerus och Susanna Rajala föreläste om resultaten och åtgärdsförslagen i den år 2016 publicerade utredningen Översikt över vuxna romers utbildningsbakgrund. Utbildningsstyrelsens enkät utarbetades av en styrgrupp vid enheten för utbildning av romer och diverse intressentgrupper, sakkunniga och romska organisationer. Data samlades in genom fyra olika enkäter med sammanlagt 327 respondenter. Det romska nätverket var till stor hjälp i insamlingen. Ett centralt resultat av utredningen var behovet av kunskap och individuellt stöd.

Utbildningsstyrelsen har för avsikt att svara på kunskapsbehovet genom att publicera material på sin webbplats och ta fram ett infopaketer för att sprida informationen på olika orter. Blomerus poängterade att enbart teori inte leder vidare utan att det behövs konkreta insatser. Som god praxis i samband med behovet av stöd för studier och vardagskompetens presenterades Diakonissanstaltens mentorskapsprojekt Amigo, med vilket Utbildningsstyrelsen började förhandla om mentorssamarbete hösten 2016. Också behovet av innehållsmässigt stöd vid studier framgick tydligt i utredningen, och som en lösning på detta har man övervägt att skapa en stödmodell av kliniktyp. Utredningen gav vid handen att de nuvarande insatserna inte når de ungdomar som marginaliserats allra mest. I anförandet underströks att det vore viktigt att lotsa dessa ungdomar till utbildning. Rajala betonade att man för att öka antalet akademiskt utbildade romer och därigenom åstadkomma större samhällelig påverkan också borde möjliggöra en väg till gymnasiet för de romska ungdomarna. Utredningen pekade också på lärarnas behov av kunskap i romska frågor, framför allt

Projektet får finansiering från Europeiska unionens Program för rättigheter, jämlikhet och medborgarskap

i gymnasiesammanhang. Vid sidan av dessa teman påvisade materialet ett starkt intresse för företagande.

En viktig iakttagelse var att romerna inom yrkesutbildningen studerar mycket mångsidigt i olika branscher. Både romerna och företrädarna för läroanstalterna framhöll dock att de romska eleverna har mycket svårt att få arbetsplatser som ansluter till studierna. Det behövs ett bra samarbete inom Utbildningsstyrelsen för att få de sakkunniga inom yrkesutbildningen att föra saken vidare. Materialet påvisade också tydligt att det finns ett behov av samarbete och nätverksbildning. Inom en snar framtid ska Utbildningsstyrelsen och de romska föreningarna sammanstråla för att planera insatser tillsammans. Avslutningsvis uppmärksammade Rajala en sak som både romerna och läroanstalterna lagt märke till, dvs. att romerna ser ut att ställa sig mycket positivt till utbildning. Hälften av respondenterna hoppades på att ännu kunna studera, och 85 procent ansåg att romernas utbildningsriktning är bra.

Projektet ”Opin portaila Pohjois-Pohjanmaalla”

Projektchef Sari Vilminko berättade om projektet Opin portaila Pohjois-Pohjanmaalla, som genomförs av yrkeshögskolan Diakonia-ammattikorkeakoulu, Uleåborgs Diakoniinstitut och Uleåborgsregionens yrkesinstitut. Projektet samarbetar med de regionala organisationerna och sammanslutningarna för invandrare och romer. Avsikten är att öppna och åstadkomma smidigare studievägar för invandrarunga och romska unga. Målgruppen omfattar unga och personer som befinner sig i eller har genomgått utbildning på andra stadiet samt aktörer som arbetar med dessa grupper. De sju centrala åtgärderna omfattar uppsökande arbete, mentorskapsverksamhet, caféverksamhet, skapande av en stödstruktur för övergången från det andra stadiet till yrkeshögskola, skapande av en obehindrad och icke-diskriminerande urvalspraxis i yrkeshögskolorna, utbildning av studieväglednings- och undervisningspersonal och spridning av modellen samt bildande av ett samarbets- och expertnätverk.

I början av projektet var det viktigt att nå målgruppen, och här hade den projektanställda med romsk bakgrund en central roll. I Uleåborgsregionen nåddes över 20 personer som var intresserade av möjligheten till fortsatta studier, och tre av dem har fortsatt med yrkesstudier, varav en vid en yrkeshögskola. Verksamhet i form av stödverkstäder har ordnats för sjukskötarstudierande med invandrarbakgrund som började studera 2016, och erfarenheten av verksamheten har varit bra. Syftet är att samarbeta med andra systerprojekt, och man överväger att i större skala omsätta erfarenheterna i praktiken. Projektet omfattar även två lärdomsprov och artiklar. Som publikkommentar föreslogs att projektet borde presenteras på Kommunmarknaden nästa gång.

Romano Missios projekt ”Muutoksen vuoro”

Projektchef Jenny Penna, servicevägledare och samordnare Tuula Blomerus och serviceinstruktör Senja Valentin höll ett föredrag om projektet Muutoksen vuoro (Dags för förändring), som administreras av Romano Missio och finansieras av RAY. Projektet har uppkommit utifrån ett praktiskt behov och en önskan. Personalen vid fängelserna har ansett sig sakna förmåga att möta fångar med romsk bakgrund och att de befintliga stödmallarna inte har förmått tillgodose de romska kvinnornas behov. Under projektet Naisten vuoro (Damernas tur) 2010–2014 intervjuades internerade kvinnor med romsk bakgrund och fängelsepersonal. På så sätt erhöles information om vilken typ av stöd som behövs. Projektet Muutoksen vuoro (2015–2016) utgör en fortsättning på projektet Naisten vuoro. Projektet sysselsätter sammanlagt fem medarbetare inklusive en manlig

Projektet får finansiering från Europeiska unionens Program för rättigheter, jämlikhet och medborgarskap

SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSMINISTERIET

anställd som planerar motsvarande verksamhet för män. Verksamheten bedrivs vid Vånå, Tavastehus, Åbo, Pelso och Kestilä fängelse. Målet är att skapa en stödväg från fängelset till friheten, att ge kvinnorna egenmakt och stöda dem samt att bryta brottsspiralen. Stödarbetet genomförs i form av individarbete och gruppverksamhet som stöder sig på gruppverksamhetsmodellen Voiva. Projektet omfattar också kamratstödsverksamhet. Verksamheten i de nordliga fängelserna skiljer sig på så sätt att det finns endast en till tre romska kvinnor i fängelserna, vilket innebär att arbetet är individfokuserat. Romano Missio verkar som en bro mellan fängelset och romer med kriminell bakgrund, eftersom medarbetarna med sin romska bakgrund har förmåga att förstå den värld från vilken de internerade kvinnorna kommer. Verksamheten skapar också tillit till och vetskap om de tjänster som samhället erbjuder. Blomerus uttryckte detta som att tröskeln för kvinnorna hyvlas ner. Projektet ordnar också konsultation för fängelsepersonal och ger utbildning för blivande väktare. I fängelset har det skett en attitydförändring och dubbelriktad integration, och enligt Blomerus är samarbetet fruktbart. Också responsen från fängelsepersonalen har varit synnerligen positiv.

Åhörarna frågade om det finns sifferuppgifter om projektverksamheten. Blomerus svarade att projektet Naisten vuoro hade cirka 500 kontakter. Publiken var också intresserad av det förebyggande arbetets roll. För närvarande bedriver projektet inget egentligt förebyggande arbete. En fortsättning är dock på kommande, och då ska hänsyn tas också till den förebyggande aspekten. Framöver kommer Romano Missio att fortsätta sitt arbete i fängelserna, utbilda fler stödpersoner och i huvudstadsregionen skapa en fysisk plats där kvinnor kan sammanstråla och få stöd.

Nationella romska projekt och delprojekt inom dessa

Sari Hammar är samordnare för projektet Tšetanes naal – Koulutuspoluilla (Framåt tillsammans – på studievägarna) och redogjorde för projektets innehåll och genomförande. Verksamhetstiden för det av Europeiska socialfonden finansierade projektet är 2016–2018. Hammar framhöll att projektet har ett stort ansvar eftersom man fått betydande resurser för att genomföra det. Projektet har därför beretts länge och på bred bas. Tšetanes naal genomförs i samarbete med projektet Nevo tiija, men av administrativa skäl hålls de två projekten åtskilda från varandra. Vartdera projektet har också delgenomförare med egna anställda och budgeter.

Projektets syfte är att främja den finländska romska befolkningens jämlikhet, möjligheter till deltagande samt välfärd. Huvudsyftet är att romerna genom utbildning i högre grad ska bli delaktiga i samhället och arbetslivet. Under projektet fokuseras individuellt på sådana unga och vuxna som behöver stöd på sina studievägar. Projektet ger också lärare, vägledare, myndigheter och beslutsfattare möjlighet att förbättra sin kompetens i frågor som gäller romsk kultur och romernas utbildning. Målet är även att stärka samarbetet mellan olika aktörer. Projektet samordnas av yrkeshögskolan Diakonia-ammattikorkeakoulu, som också svarar för rapporteringen. Delgenomförare är föreningen Suomen Romanifoorumi ry, Helsingfors, Tammerfors och Salo stad, Diakonissanstalten i Helsingfors, läroanstalten Seurakuntaopisto, läroanstalten Otavan Opisto och föreningen KRIS Etelä-Suomi ry.

Mertsi Ärling är samordnare för projektet Nevo tiija. Projektet finansieras av Europeiska socialfonden och fokuserar huvudsakligen på sysselsättning av romerna. Projektet utgår från de behov av åtgärder som framlagts i det politiska programmet för romer (2013) och på utmaningar som aktualiserats vid diverse samråd. Den huvudsakliga målgruppen är den finländska romska befolkningen och i synnerhet de romer som varken arbetar eller studerar. Utöver dessa omfattar

Projektet får finansiering från Europeiska unionens Program för rättigheter, jämlikhet och medborgarskap

SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSMINISTERIET

målgruppen personal inom sysselsättnings-, vård- och omsorgstjänster samt arbetsmarknaden. Den indirekta målgruppen består av de romska organisationerna samt medierna, beslutsfattarna och det finska samhället. Målet är att förbättra romernas arbets- och funktionsförmåga och förbättra deras möjligheter i arbetslivet. På så sätt vill man öka romernas jämlikhet, delaktighet och välfärd.

Ärling anser att ett brett samarbete med olika aktörer är väsentligt. Det är viktigt att behållningen av projektet förankras i praxisen och kommer till nytta för individerna på gräsrotsnivå. Som delgenomförare deltar föreningen Suomen Romanifoorumi ry, föreningen ViaDia, Diakonissanstalten i Helsingfors, Diakonissanstalten i Uleåborg, Institutet för hälsa och välfärd samt Kuopio och Vanda stad. Publiken frågade hur projektet kan stöda en enskild individ som behöver hjälp med att hitta arbete. Ärling menade att det bästa sättet är att kontakta honom, varefter han för ärendet vidare till närmaste aktör eller alternativt hjälper personen själv. I fråga om vardera projektet framfördes kommentarer om att det vore synnerligen viktigt att sprida informationen på bred front, eftersom projekten är nationella. Det påpekades dessutom att informationen på fältet borde spridas i en sådan form att buskapet når målgruppen.

Projekt om ett arkiv över det romska kulturarvet

Risto Blomster, arkivforskare vid Finska Litteratursällskapet, presenterade projektet Romernas kulturarv: arkivering, uppskattning och forskning (2016–2018). Projektet bygger på meningar ur det politiska programmet för romer, där man lyft fram betydelsen av att spara, arkivera och bevara romsk kultur på museer. Projektet genomförs av delegationen för romska ärenden, Riksarkivet och Finska Litteratursällskapet. Projektet finansieras av stiftelsen Majaoja och finska kulturfonden Suomen Kulttuurirahasto.

När Suomen romanien historia – en bok om de finländska romernas historia – skrevs märkte man att det finns material, men att det är svåråtkomligt. Då väcktes en debatt om hur man ska kunna trygga de befintliga materialen, använda dem på ett betryggande sätt och göra dem jämlikt åtkomliga. Detta gav en grund för att utveckla tanken om ett arkiv för romerna i Finland. Målet är att inom ramen för projektet bygga upp ett arkiv som sorterar under Finska Litteratursällskapet och Riksarkivet. Hittills har delegationen för romska ärenden, Finlands romaniförening, föreningen Romanitaiteen keskus samt Aleka Stobins och Gunni Nordströms arkiv överlämnat material till arkivet. Referensdata om materialen förs in på nätet. Vid sammanställningen av arkivet har man mycket noggrant tagit hänsyn till arkivlagstiftningen och datasekretessen. Arkivet tillhandahåller material för studier i ämnet romani och romsk kultur samt forskning. Vem som helst kan ta del av materialet, men en del av materialet kräver tillstånd. I den allmänna diskussionen framhölls att också många museer på olika orter i Finland har romska föremål i sina samlingar. Museet i Nurmes samlar särskilt romska föremål.

Sammanfattning och slutord

Socialrådet Väino Lindberg, som var ordförande under den andra dagen, höll konferensens slutanförande och sammanfattade dagarnas behållning. Han ansåg att det är mycket viktigt att ställa frågor och diskutera öppet. Gemensam diskussion öppnar en så bredbasig acceptansgrund som möjligt. De nationella romska projekten och delprojekten i Finland är mer omfattande än någonsin. Därför borde den romska befolkningen informeras om de pågående projekten i så stor utsträckning som möjligt. Även uppföljningen spelar en central roll för att man ska kunna utvärdera i vilken mån målen nåtts.

Projektet får finansiering från Europeiska unionens Program för rättigheter, jämlikhet och medborgarskap

SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSMINISTERIET

I sitt anförande förde Lindberg fram att Jyväskylä visat prov på ett mycket långsiktigt och lyckat arbete samtidigt som han uppmuntrade till fortsatt förtjänstfullt arbete. Det bör noteras att romernas egen delaktighet starkt har kommit till uttryck i Jyväskylä. Avslutningsvis tackade Lindberg alla föredragshållare och deltagare och hoppades på en fortsatt öppen debatt också framöver.